

Wandelen in de Bollenstreek

met zicht op duinen en patrijzen

Bollenveld. Foto: Paul Venderbosch

Zonder de duinen zouden geen geestgronden zijn ontstaan. Zonder de geestgronden had daar nooit de bollencultuur kunnen floreren. Reden genoeg om de blik te richten op de Bollenstreek direct achter de duinen. Daar waar de patrijzen (nog) broedt!

Ongeveer vijfduizend jaar geleden ontstaan de eerste strandwallen. De kust breidt zich verder zeewaarts uit met nieuwe strandwallen. Op deze oude duinen ontstaat bewoning, zoals de dorpen Hillegom en Sassenheim. In de veertiende eeuw wordt voor de postkoets over deze strandwal een verbinding aangelegd tussen Haarlem en Leiden, de 'Heerweg'. Langs deze route ontstaan enkele herbergen, zoals de 'Oude Geleerde Man' in Bennebroek en 'De Witte Zwaan' in Lisse. Het graven van de Trekvaart - of Leidsevaart - tussen Haarlem en Leiden geeft de Bollenstreek rond 1650-1660 een belangrijke impuls. Deze trekvaart wordt dan de belang-

rijkste verbinding tussen Haarlem en Leiden. In de negentiende eeuw betekent de aanleg van een nieuwe spoorlijn de genadeklap voor de trekschuit.

Opkomst en neergang

De Bollenstreek is grotendeels een product van mensenhanden. In de zestiende eeuw worden de eerste tulpenbollen - en andere (stinzen) bollen - ingevoerd vanuit Midden-Azië en Turkije, een luxe product voor de rijken. De binnenduinen worden in gebruik genomen voor de bollencultuur. Na afgraving en egalisatie van het oude duingebied blijft vruchtbare kalkrijke zandgrond over die uitermate geschikt blijkt voor groente- en bollenteelt. Kenmerkend voor de Bollenstreek zijn de vele lange, kaarsrechte sloten en vaarten, noodzakelijk voor het afvoeren van overtollig water uit de duinen en de aan- en afvoer van de bollen. Rond 1850 trekt de economie aan en steeds meer land wordt geschikt gemaakt voor de

een 6,7 km lange rondwandeling maken door het agrarisch gebied van Noordwijk, langs bollenvelden, over het terrein van zorgpark Willem van den Bergh, langs de monding van de Oude Rijn en langs weilanden tot aan de voet van de jonge duinen.

Geestgrond

De wandelroute is het initiatief van de Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging (ANLV) Geestgrond. Deze vereniging wil in samenwerking met agrariërs en streekbewoners de natuur en het landschap van de Bollenstreek behouden en versterken. Voorzitter van ANLV Geestgrond is geboren Noordwijker Jan Hoozeveld, die ooit bollenteler was in het tot natuurgebied omgezette Lentevreugd bij Wassenaar. Als voorzitter van Geestgrond waakt hij nu over zijn geërfd familie-eigendom boerderij Veldzicht. Jan vertelt: "ANLV Geestgrond is een prachtige vereniging die dit jaar 20 jaar bestaat. Op de bollenbedrijven inventariseren wij karakteristieke streekvogels, zoals patrijzen, veldleeuwerik, tapuit, kerkuil, torenvalk, Kieviet, scholekster, lepelaar en gele kwikstaart. Zo kunnen veranderingen op de lange termijn worden waargenomen. Ook hebben we streekeigen haag- en erfbeplantingen geïnventariseerd en zijn er hagen bijgeplant. We houden ook de veranderingen in de agrarische sector in de gaten. Want de export van bollen schommelt rond de 3,5 miljard euro en er worden steeds hogere eisen aan de bollen gesteld. Met de agrarische ondernemers kijken we of deze

productie natuurinclusief kan, waarbij we aandacht hebben voor typische bollenvogels, bijen(linten), vleermuizen en biodiversiteit in het algemeen".

Patrijzen bedreigd

Verontrustend is de terugloop van de patrijzen. Kwamen in 2002 nog 15 broedparen per 100 hectare voor, in 2017 nog slechts drie. Daarom richtte ANLV Geestgrond de werkgroep 'Patrijzen' op om het aantal patrijzen weer op te vijzelen. Ook voor ander gedierte heeft de vereniging grote belangstelling, aldus bestuurslid Paul Venderbosch: "Want zonder gele lis en dotterbloemen, rugstreeppadden, groene kikkers en karpers in de sloten is het bollenland niet compleet. We zien gelukkig dat de natuur zich langzaam maar zeker herstelt. Hoogheemraadschap Rijnland doet hier regelmatig onderzoek naar de waterkwaliteit en deze blijkt goed tot voortreffelijk. Zeker, vroeger werd er veel gespoten, maar dat is de laatste jaren sterk afgenomen. We zijn op weg naar een schone bollenteelt, en de veelzijdigheid van de natuur in de Bollenstreek zal daar zeker voordeel van hebben".

Zelf kijken en wandelen?

Museum Veldzicht, Herenweg 114, 2201 AL Noordwijk-Binnen, geopend van half april t/m eind september op zaterdag en zondag van 14-17 uur. www.streekmuseumveldzicht.nl Wandelroute vanuit Veldzicht in museum te verkrijgen. www.bollenstreek.info/wandelen •

bollencultuur. Gemalen zorgen voor een stabiele grondwaterstand. In 1965 is het gebied waar bollen worden geteeld ongeveer 13.000 hectare groot. Door oprukkende verstedelijking en 'nieuwe natuur' neemt het areaal daarna gestaag af, tot 2600 hectare nu. Tot de Bollenstreek worden gerekend de dorpen Hillegom, De Zilk, Lisse, Sassenheim, Warmond, Voorhout, Noordwijkerhout en Noordwijk en omgeving.

De Veldzichtwandeling

Midden in de Bollenstreek ligt Museum Veldzicht, gevestigd in een oude boerderij uit 1864. Tien jaar geleden werd deze boerderij als Streekmuseum heropend en hierin staan bloembollenteelt, kruidenteelt, de vogels van de geestgronden en het boerenbedrijf centraal. Ook worden er filmpjes getoond van hoe het er vroeger op het bollenbedrijf aan toe ging. Het zomerhuis en bijgebouw is in gebruik bij Genootschap 'Oud Noordwijk'. Vanuit het museum kun je

Patrijzen. Foto: René van Rossum

